

Marlēna Krasovska

Bibliotēkas bez robežām: virzība uz globālu saprašanos: par Latvijas Bibliotekāru biedrības 13.konferenci 2009.gada 15.aprīlī Rīgā

2009.gada 15.aprīlī Rīgas Latviešu biedrības nama Lielajā zālē noritēja Latvijas Bibliotekāru biedrības (LBB) un Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) organizētā gadskārtējā konference "Bibliotēkas bez robežām: virzība uz globālu saprašanos". Tiesiskajam bibliotēku aizsardzības regulējumam valstī kļūstot vājākam¹, pieaugušas bažas un nedrošība. Nozares vērtību aizstāvībā arvien vairāk pastiprinās nevalstiskā sektora aktivitāšu, sabiedrisko organizāciju loma. Aktīvs dialogs ar valsti un pašvaldībām, iesaistīšanās nozaru politikas veidošanā un lēmumu pieņemšanas procesos sekmē sabiedrības tiesību aizsardzību un interešu pārstāvēniecību, nodrošinot efektīvāku un kvalitatīvāku publiskās pārvaldes lēmumu pieņemšanu. Bibliotekāro sabiedrisko organizāciju spēks un ietekme šajā laikā var būt izšķiroša, tādēļ LBB aicinājusi ikvienu nozares speciālistu pievienoties tās pulkam un saliedēties kopīgiem mērķiem.²

Konferenci atklājot, LBB priekšsēdētāja, LNB Bibliotēku attīstības institūta Bērnu literatūras centra vadītāja **Silvija Tretjakova** akcentēja, ka LBB konferences nosaukumā tradicionāli tiek atspoguļota Starptautiskās bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas (*International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA*) kārtējās aizritējušās ģenerālkonferences pamattēma, tādējādi uzsverot Latvijas bibliotēku piederību globālajai informācijas pasaulei (šāds nosaukums un programmas pamatvirze bija *IFLA 74.ģenerālkonferencei*, kas 2008.gada 10.–14.augustā notika Kvebekā (Kanādā)).

Kā virzību uz bezrobežu bibliotēku un globālu saprašanos izprot Latvijas bibliotekāri? Jautājums ir dziļi

filozofisks, un vienas vienīgas atbildes uz to, visdrīzāk, nav. S.Tretjakova savu skatījumu pauda, citējot Raiņa dzejoļa "Pats" rindas: "Priekš citiem darbodamies attisti/Pats savus spēkus negurstošā karā,/Un mūžīgs darba lauks būs tavā varā,/Un mūžam jaunots spēks un ieroči"³, apliecinot, ka arī 21.gadsimta vērtību kontekstā un 2009.gada ekonomiskās lejupslīdes izraisīto draudu ēnā latviešu dzejas klasiķa rindas izskan ar nezūdošu aktualitāti. LBB prezidente uzsvēra, ka tieši ekonomisku satricinājumu periodos bibliotēkas sabiedrībai kļūst īpaši svarīgas. Bibliotekāri, visus spēkus ieguldot nozares galvenā idejiskā principa nosargāšanā — bibliotēku pamatpakalpojumu brīva pieejamība ikvienam —, kļūst par iedzīvotāju interešu aizstāvjiem.

Kongresa atklāšanas turpinājumā LBB priekšsēdētāja nolasīja Kultūras ministra **Inta Dāldera** uzrunu⁴. Ministrs atzina, ka globalizācijas procesa ietekmē katras atsevišķas valsts bibliotēkas kļūst par pasaules informācijas telpas sastāvdaļu, tāpēc bibliotēku saglabāšana un to darbības nodrošināšana ir valsts un pašvaldību pienākums ne tikai pret savu tautu, bet arī pret starptautisko sabiedrību. Pieaug katras valsts atbildība par bibliotēku un informācijas resursu atbilstību vispārējiem, civilizācijas mērķiem. Diemžēl, norādīja ministrs, Latvijā bieži vien šī izpratne tiek demonstrēta vienīgi deklaratīvā līmenī, un praksē pozitīvi risinājumi bibliotēku un informācijas nozares jautājumos tiešām panākami vien "negurstošā karā", jo īpaši saspringtajā 2009.gada sociāli ekonomiskajā situācijā, kad notiek drastiska finanšu līdzekļu samazināšana.

I.Dālderis atzina, ka valsts un pašvaldību bibliotēkas ir darbojušās ekonomiski. Izmantojot tikai 0,8% no valsts pamatbudžeta izdevumiem (pašvaldību publisko bibliotēku uzturēšanai — 0,9% no pašvaldību pamatbudžeta izdevumiem), bibliotēkas apkalpojušas gandrīz pusi iedzīvotāju. Neskatoties uz to, I.Dālderis

LBB prezidente S.Tretjakova ikvienu aicina iesaistīties nozares vērtību un iedzīvotāju interešu aizstāvībā

prognozēja, ka bibliotēku finanšu līdzekļu apjoms tiks samazināts līdz 2005.–2006.gada līmenim. Ministrs uzsvēra, ka šajos apstākļos svarīgi ir saglabāt bibliotēku tīklu, lai to pakalpojumi būtu pieejami arī katrā pagastā un mazpilsētā, turpināt Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas un valsts vienotās bibliotēku informācijas sistēmas attīstību, izvērst bibliotēku sadarbību grāmatu un citu informācijas resursu savstarpējā izmantošanā; optimizēt bibliotēku darbību un nodrošināt pakalpojumu kvalitāti, kā arī turpināt LNB jaunās ēkas celtniecību. Dažādie ekonomēšanas priekšlikumi vērtējami kritiski, respektējot bibliotēku nozares iekšējās likumības, lai, krīzei beidzoties, nebūtu jāiegulda ļoti lieli līdzekļi šajā laikā izpostītā atjaunošanai.

LPS priekšsēdētājs A. Jaunsleinis uzsver, ka bibliotēkām jāklūst ne vien par informācijas, bet arī cerību centriem

Arī Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) priekšsēdētājs **Andris Jaunsleinis** piekrita: ja valstī krīzes situācijās lēmumi tiktu pieņemti, vadoties pēc senā sakāmvārda “Septiņas reizes nomēri, vienreiz nogriez”, tad pēcāk nebūtu jāveic ļoti lieli ieguldījumi, lai novērstu šo lēmumu sekas. A. Jaunsleinis atzina: ja bibliotēku tīklu bija iespējams saglabāt 1990.gadu ekonomiskās krīzes laikā, tad tagad, kad bibliotēkās ieguldītas tik apjomīgas investīcijas, to sagraut būtu neprāts. LPS priekšsēdētājs prognozēja, ka negatīvi lēmumi attiecībā uz bibliotēkām varētu tikt pieņemti tikai pēc nākamajām Saimes vēlēšanām 2010.gada 2.oktobrī, pēc kurām bibliotēkām varētu nākties vēl enerģiskāk pierādīt savu nepieciešamību. Taču apmeklētāju skaita krass pieaugums bibliotēku “optimizācijas” draudiem noteikti būs svarīgs pretarguments, tādēļ A. Jaunsleinis aicināja bibliotekārus vairot apmeklētāju skaitu krīzes laikā, no informācijas centriem kļūstot par cerību centriem.

LR Kultūras ministrijas (KM) Grāmatniecības konsultatīvās padomes priekšsēdētāja, Jāņa Rozes apgāda direktore **Renāte Punka** bija norūpējusies par to, ka lasīšana Latvijas sabiedrībā tiek pārāk zemu vērtēta, tādēļ aicināja bibliotekārus vēl vairāk popularizēt lasīšanu, kā arī pārliecināt pašvaldību vadītājus, ka finansējumu bibliotēku krājumu papildināšanai nedrīkst samazināt. R. Punka apliecināja, ka Latvijas izdevējiem ir svarīgi, lai grāmatas nonāktu bibliotēkās. Izdevēju pārstāve izteica atzinību KM paustajai stingrajai nostājai, ka grāmatas nav aplikamas ar tik lielu PVN.

Akmeņi un streiki nebūs mūsu ieroči

LNB Bibliotēku attīstības institūta direktore **Anna Mauliņa** referātā “Latvijas bibliotēkas evolucionārā ekonomikā: 2009”⁵ sniedza vispusīgu pārskatu par aktualitātēm Latvijas bibliotēkās 2009.gadā, iezīmējot plašu problēmjautājumu loku.

A. Mauliņa uzsvēra, ka tā sauktajos treknajos gados Latvijas bibliotēku nozare nav vis *notrallinājusi* nodokļu maksātāju un starptautisko fondu naudu, bet ieguldījusi attīstībā, modernizējot informācijas tehnoloģisko, intelektuālo un telpu dizainisko infrastruktūru, ieviešot platjoslas internetu, inovējot tradicionālos un elektroniskos, kā arī radot jaunus pakalpojumus. 2008.gadā rekonstruētas 195 bibliotēkas, paplašinātas vai jaunas telpas ieguvušas 26 bibliotēkas, 7 bibliotēkām plānota jaunu ēku būvniecība. Pateicoties mācībām Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā Publisko bibliotēku attīstības projekta “Trešais tēva dēls” (3td) ietvaros, vairāki simti bibliotekāru kļuvuši par izciliem speciālistiem, kas spēj ne vien piemēroties sabiedrības mainībai, bet arī to pozitīvi ietekmēt.

Kā bibliotēku nozari ietekmējusi 2009.gadā valsti pārsteigusī ekonomiskā krīze? Ielūkojoties evolucionārās ekonomikas teorijās, rodams atzinums, ka krīze ir *kratīva destrukcija* — katastrofa, kas nepieciešama tālākai attīstībai. Vai ekonomiskās lejupslīdes izraisīto negatīvo pārmaiņu fonā bibliotēku nozarē saskatāmas arī kādas pozitīvas iezīmes? Viena no tādām ir straujais apmeklētāju skaita pieaugums. Visā pasaulē novērota tendence: jo dziļāka ir ekonomiskā krīze, jo lielāks ir ļaužu pieplūdums bibliotēkās. 2009.gada pirmajos trīs mēnešos lasītāju skaits bibliotēkās vidēji valstī palielinājies vairāk nekā par 30%, divkārt pieaugusi interneta izmantojamība. LNB pastāvīgo lasītāju skaits gada pirmajā ceturksnī pieaudzis par 25%, interneta izmantošana — par 327%. Šī statistika apgāž pieņēmumu, ka sabiedrība bez bibliotēku nozares, kas it kā ir neražojošā sfēra, krīzes laikā var iztikt. Tieši otrādi — krīzes laikā bibliotēku darbs stimulējams, piešķirot papildu finansējumu. Taču Latvijā 2009.gadā gan valsts, gan pašvaldību bibliotēku budžeti ir būtiski samazināti. Bibliotēkas spiestas domāt par darba laika saīsināšanu, darbinieku bezalgas atvaļinājumiem, funkciju iesaldēšanu. Apdraudēts ir bezmaksas internets bibliotēkās — tā kā valsts dotācija bezmaksas internetpiekļuves nodrošināšanai bibliotēkās 2009.gadā samazināta no 900 000 līdz 400 000 latu, vairākas pašvaldības sākušās apsvērt maksas atjaunošanu par interneta izmantošanu. Lai kā, kad cilvēku iespējas iegādāties grāmatas arvien samazinās, bibliotēkām nepietiek līdzekļu krājumu komplektēšanai. Situācijas nopietnību pastiprina grāmatu cenu pieaugums pēc PVN likmes četrkāpšošas 2009.gada 1.janvārī⁶, kā arī samazinājums Valsts kultūrkapitāla fonda finansētajam grāmatu iepirkumam bibliotēkām vairāk nekā trīs reizes. Bibliotekārus satrauc arī monopolistu uzturētās licencēto datubāzu augstās cenas, kas ierobežo to pieejamību Latvijas bibliotēkās, radot draudus izglītībai un zinātnei.

Tehnoloģisku, finansiālu un ar cilvēkresursiem saistītu problēmu dēļ⁷ apgrūtināta paredzētā izglītības iestāžu bibliotēku iekļaušanās valsts vienotajā bibliotēku

informācijas sistēmā (VVBIS), kaut arī šajā procesā jau ieguldīti ievērojami finanšu līdzekļi — pēc valsts aģentūras “Kultūras informācijas sistēmas” pasūtījuma SIA “TietoEnator ALISE” izstrādājusi bibliotēku informācijas sistēmu “Skolu ALISE”, uzsāka bibliotēkāju apmācību, paredzēts arī finansējums sistēmas uzturēšanai turpmākajos trijos gados. Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) ierasti no skolu bibliotēku problēmām norobežojas, aizbildinoties, ka skolu bibliotēkas ir pašvaldību atbildība. Aktualizējas jautājums: kur Latvijā šodien gaida jauno *google paudzi*? Diemžēl arī publisko bibliotēku kapacitāte tik lielai apmeklētāju plūsmai ir nepietiekama.

Kas notiks tālāk? Cik lieli būs nākamie bibliotēku budžetu griezieni? *“Bibliotekāri ir gudri un garīgi stipri. Mūsu 4320 lielais kopums spēj daudz, plāni ir ambiciozi, ideju vienmēr bijis vairāk nekā valstij naudas, taču mums nav un nekad nebūs traktoru, ar ko braukt uz Saeimu; akmeņi, streiki un protesti nebūs mūsu ieroči,”* atzina A.Mauliņa.

Trešā tēva dēla ceļš 2009.gadā

Valsts aģentūras “Kultūras informācijas sistēmas” (v/a KIS) direktors **Armands Magone** iepazīstināja ar aģentūras darbības pamatvirzieniem 2009.gadā. No 2009.gada janvāra līdz 2010.gada jūnijam noritēs 3td 2.posms. A.Magone atzina, ka viens no galvenajiem uzdevumiem ir saglabāt un attīstīt projekta 1.posmā sasniegto. Tam nepieciešams arī bibliotēkārās sabiedrības aktīvs atbalsts, piemēram, pamatojot un skaidrojot bezmaksas internetpiekļuves nepieciešamību bibliotēkās institūcijām, kas lemj par valsts budžeta mērķdotācijas piešķiršanu (LR Ministru kabinets, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija, Finanšu ministrija, KM), un pašvaldībām, kas lemj par līdzfinansējumu šim mērķim. V/a KIS diemžēl ir tikai valsts finansējuma administrētājs.

2009.gadā turpināsies 3td 1.posmā izveidotās infrastruktūras uzraudzība un bibliotēku darbinieku konsultēšana tehniskajos jautājumos, sabiedrības informēšana par pārmaiņām bibliotēkās (informēšanas kampaņa izstādes veidā “Pasaule klikšķa attālumā” un lasītāju veiksmes stāsti potenciālo apmeklētāju piesaistīšanai), projekta ietekmes novērtēšana (pētījumi “Pašvaldību publiskās bibliotēkas: vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem” un “Latvijas publiskās bibliotēkas un internets: tehnoloģijas, pakalpojumi un ietekme uz sabiedrību”), darbs ar datubāzēm (jaunu datubāzu izmēģinājumi, apmācības darbā ar datubāzēm). Īpaša uzmanība tiks veltīta bibliotēkāju apmācībai, galvenokārt Latvijas elektronisko resursu (LETA, Lursoft, LID, Letonika.lv, NAIS) un e-pakalpojumu (e-latvenergo, inbox.lv) apguvei. Plānotas tiek arī IT pamatprasmju apmācības iedzīvotājiem (bērni, cilvēki ar īpašām vajadzībām, pensijas vai pirmspensijas vecumā).

Nelielu pārsteigumu zālē sēdošajiem gan sagādāja pēc Bila & Melindas Geitsu fonda pasūtījuma Latvijā uzņemtās dokumentālās filmas par 3td demonstrējums, kuru kā veiksmīga pilotprojekta piemēru paredzēts izrādīt starptautiskai bibliotēkāju un bibliotēku administratoru auditorijai. Filmā redzamās splaisājušās, noplukušās ēku fasādes un pāri apdrupušu lodžiju

malām izkārtā veļa radija vizuālas asociācijas ar sen redzētiem Hārlemas graustu attēliem, ielu tirdzniecība, kurā tiek izmantoti vien muzejā rodami pagājušā gadsimta svāri, pat aizkustinošs zirgelis kā transporta līdzeklis — tāds bija 2008.gada Latvijas realitātes atspoguļojums ASV filmētāju grupas skatījumā. Varbūt šīs filmas patiesā mērķauditorija atrodas tepat Latvijā un tā veiksmīgi izmantojama gadījumos, kad profesionālajā nozares terminoloģijā paustais nesasniedz uzrunāto izpratni?

Bibliotēkāju “mājiņa” — stipra un izturīga

KM Bibliotēku nodaļas vadītājs **Jānis Turlajs** situāciju bibliotēku nozarē krīzes laikā raksturoja ar pasakas “Trīs sivēniņi” tēliem. Bibliotēkāju “mājiņa”, kas būvēta 20 gadus, ir stipra un izturīga. Tās pamatā ir bibliotēkāju neizsīkstoši enerģiskais darbs gadu gaitā, kā arī stingrā trīslīmeņu bibliotēku sistēma, ko veido nacionālas, reģionālas un vietējas nozīmes bibliotēkas. Spēja pārdzīvot krīzi lielā mērā atkarīga no tā, vai spēsim šo struktūru saglabāt un nostiprināt. *“Bibliotēkas ir kā savienoto trauku sistēma. Profesionālā vienotība ir mūsu attīstības ķīla,”* uzsvēra J.Turlajs. Vienas bibliotēkas iespējas arvien ir ierobežotas, bet sadarbība paver iespēju piekļūt visu Latvijas bibliotēku resursiem. Taču, lai sadarbība būtu iespējama, visām bibliotēkām jāievēro vienotas profesionālās normas un standarti. Arī pēc administratīvi teritoriālās reformas šo normu un standartu ieviešanu turpinās nodrošināt līdzšinējās reģionu galvenās bibliotēkas (RGB) līdz savas akreditācijas termiņa beigām. Arī pēc tam RGB līmenis tiks saglabāts, bet teorētiski iespējama varbūtība, ka akreditācijas termiņam beidzoties, saskaņā ar 2008.gada 13.novembra “Bibliotēku likuma” grozījumiem attiecīgā novada dome un republikas pilsētas dome, savstarpēji vienojoties un ņemot vērā Latvijas Bibliotēku padomes ieteikumus, šī statusa iegūšanai var uzaicināt kādu citu bibliotēku. RGB līmenis saglabāts tādēļ, ka veidot 109 alternatīvus metodiskos centrus novadu bibliotēku tīklu ietvaros ir profesionāli un finansiāli nelietderīgi, turklāt līdzšinējās RGB atbilst akreditācijas nosacījumiem, kā arī uzkrājušas ilgu gadu pieredzi konsultatīvās un metodiskās palīdzības sniegšanā.

Ja 2009.gadā līdzfinansējums RGB profesionālās palīdzības sniegšanai novadu pašvaldību publiskajām bibliotēkām vēl tika saņemts no rajonu budžetiem, tad,

KM Bibliotēku nodaļas vadītājs J.Turlajs atzist, ka bibliotēku nozares attīstības ķīla ir profesionālā vienotība

sākot ar 2010.gadu, RGB būs jāslēdz atsevišķa vienošanās par šo funkciju finansēšanu ar katru bijušā rajona teritorijā ietilpstošo novadu pašvaldību.⁸

Spēju veiksmīgi sadarboties nodrošina arī bibliotēku akreditācija. KM Bibliotēku nodaļas vadītāja vietniece **Vanda Bērziņa** ziņoja, ka kopš 2006.gada akreditācija veikta 530 bibliotēkās, no kurām akreditētas 523. Ierobežotā finansējuma dēļ 2009.gadā plānots akreditēt tikai pašvaldību publiskās bibliotēkas.

Bibliotekāri ir sapratuši, ka akreditācija nav birokrātiska kontrole, bet gan process, kas palīdz attīstīties katrai bibliotēkai un nozarei kopumā. Akreditācijas papildu pozitīvais efekts ir pašvaldību uzmanības piesaistīšana bibliotēkām — ja agrāk bibliotēkas reti bija starptautiskās kultūras prioritātēm, tad tagad situācija krasi mainījusies. Par to liecina arī operatīvi saņemtie ziņojumi no pašvaldībām par akreditācijas ieteikumu izpildi.

Latvijas Bibliotēku padomes akreditācijas komisijas priekšsēdētāja, Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore **Dzidra Šmita** uzsvēra, ka šibrīža ekonomiskās nestabilitātes un nepietiekamā finansējuma apstākļos visvairāk saudzējami, atbalstāmi un motivējami bibliotēku darbinieki. Jebkuri citi resursi (noplicināts krājums, neremontētas telpas, novecojušas tehnoloģijas u.c.) ir īsā laikā atjaunojami, kad finanšu situācija uzlabojas, bet labi izglītota un profesionāla personāla atjaunošana prasa daudz laika un līdzekļu. Dz.Šmita ieteica izmantot krīzes laiku lietderīgi, pievērsties tiem darba procesiem bibliotēkā, kuri finanšu līdzekļus neprasa un kam līdz šim neskaitāmo pienākumu gūzmā laika atlika mazāk, piemēram, krājumu pārbaudei.

Digitalizācija Latvijas bibliotēkās

LNB Digitālās attīstības departamenta Digitālās bibliotēkas nodaļas informatīvo sistēmu projektētājs **Edgars Jēkabsons** iepazīstināja ar Digitālo objektu pārvaldības (*Digital Object Management, DOM*) sistēmas izveidi vienotai Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas "Letonica" (LNDB) digitālo objektu glabāšanai un attēlošanai. Darbu pie DOM sistēmas ieviešanas, kas aizsācies 2007.gadā, 2009.gada aprīlī plānots pabeigt. Norit LNB digitālo objektu migrācija uz DOM sistēmu, kā arī tiek veikti pēdējie LNDB portāla saskarnes uzlabojumi. 2009.gada maijā iecerēts portālu publikot.⁹ Tajā būs pieejamas gan jau esošās LNDB laikrakstu, attēlu, karšu, grāmatu, nošu un skaņu ierakstu kolekcijas ("Latviešu Dziesmu svētki (1864–1940)", "Jāzeps Vītols" u.c.), gan jaunas ("Nacionālās kartogrāfijas pirmāsākumi", "Latvijas kultūras vēsture attēlos", Vairas Viķes Freibergas runas, latviešu tautasdziesmu notis u.c.).

LNDB vadītāja **Inga Grīnfelde** informēja, ka 2009.gadā tiks uzsākta lielapjoma digitalizācija, kuras laikā iecerēts apstrādāt aptuveni 1,4 miljonus grāmatu lapušu un 2,3 miljonus laikrakstu un žurnālu lapušu. Pie satura atlases lielapjoma digitalizācijai LNB rūpīgi strādāts vairākus gadus — tie būs izcilākie un nozīmīgie, pieprasītākie materiāli, kā arī vienīgie eksemplāri.

LNB Uzziņu un informācijas centra Lietišķās informācijas sektora vadītāja, projekta "Zudusi Latvija" koordinatore **Ginta Zalcmane** akcentēja, ka Latvijas atmiņas institūciju sadarbība LNDB projektā "Zudusi

Ar projektā "Zudusi Latvija" paveikto iepazīstina projekta koordinatore G.Zalcmane

Latvija" izceļama kā labas partnerības paraugs kopīgā digitālās vides veidošanā. Projektā jau iesaistījušās bibliotēkas, muzeji un citas kultūras un izglītības institūcijas, privātpersonas, kam, savukārt, veidojas savs sazarots sadarbības partneru loks. Projektā paveiktais skaits: digitalizēti fotoattēli 480 objektiem, 294 objektiem sagatavoti metadati, apzināti vēl 157 objekti, kā arī notikušas 77 apmācību stundas fotoattēlu digitalizācijā un konsultācijas tehniskos jautājumos. Tā kā LNDB ir ieguvusi Eiropas digitālās bibliotēkas (EDB) programmas *eContentplus* projekta *EuropeanaLocal* atbalstu, tad projekta "Zudusi Latvija" saturs tiks iekļauts projekta EDB portālā "Europeana" (<http://www.europeana.eu/portal>). G.Zalcmane aicināja ikvienu bibliotēku pievienoties projekta "Zudusi Latvija" dalībnieku pulkam, ieliekot savu artavu digitālās kolekcijas veidošanā.

Izglītības iestāžu bibliotēkas — finansējuma samazinājuma krustugunīs

Latvijas Akadēmisko bibliotēku asociācijas (LATABA) valdes priekšsēdētājas, Banku augstskolas bibliotēkas vadītājas **Edītes Jurjānes** stāstītais diemžēl bija spilgts apliecinājums kultūras ministra runā paustajam, ka bibliotēku nozarē pozitīvi risinājumi panākami vien "negurstošā karā". E.Jurjāne informēja par Latvijas Rektoru padomes (LRP) 2009.gada 26.janvāra iesniegumu Ministru prezidentam Ivaram Godmanim un Izglītības un zinātnes ministrei Tatjanai Koķei, kurā izteikta prasība samazināt "Bibliotēku likumā" un tam pakārtotajos Ministru kabineta (MK) noteikumos paredzētās normas, kurās esot pārspīlēts nepieciešamo bibliotēkuru skaits, bibliotēku telpu un izmaksu normatīvi.¹⁰ LR Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) no lēmuma lūgt KM izvērtēt iespēju grozīt attiecīgos MK noteikumus atteikusies vienīgi pēc LATABA valdes pārstāvju iejaukšanās, kuri vēstulē LRP, IZM un KM skaidrojuši šo noteikumu būtību un tiešo saistību ar augstākās izglītības kvalitāti. Vēstulē norādīts, ka MK noteikumos minētie normatīvi atspoguļo vien minimālo nepieciešamo augstskolu bibliotēku nodrošinājumu, tādēļ tie atstājami nemainīti līdz laikam, kad tos varēs paaugstināt, pietuvinot Eiropas Savienības attīstīto valstu bibliotēku līmenim.

Cita akūta augstskolu bibliotēku problēma ir jau pieminētās licencēto datubāzu augstās cenas. 2009.gadā samazinājies arī v/a KIS administrētais valsts

līdzfinansējums to abonēšanai. Datubāzu nepieejamība ir drauds studiju procesa kvalitātei un augstskolu zinātniskajai darbībai. Tā kā šo problēmu atrisināt nav katras atsevišķas augstskolas spēkos, LATABA vērsusies IZM, lūdzot rast vienotu risinājumu.

Latvijas Skolu bibliotekāru biedrības (LSBB) priekšsēdētāja, Ziemeļvalstu ģimnāzijas bibliotēkas vadītāja **Inita Lūka** iepazīstināja ar satraucošo situāciju skolu bibliotēkās, nolasot vēstuli, kas sagatavota nosūtīšanai IZM, KM, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrībai, Latvijas izglītības vadītāju asociācijai un masu medijiem. Tajā ziņots, ka sakarā ar sarukušo izglītības iestāžu finansējumu daudzās skolu bibliotēkās līdz minimumam tiek samazinātas bibliotekāru darba slodzes, daļai draud slēgšana.¹¹ Vēstulē minēti neskaitāmi bibliotēku nozares profesionāļiem pašsprotami argumenti, kādēļ skolu bibliotēku likvidēšana un bibliotekāru darba slodžu samazināšana ir nepieļaujama, un atliek tikai brīnīties, ka atbildīgajiem ierēdņiem tas jāskaidro vēl un vēlreiz. Atklātās vēstules publicēšanu vienbalsīgi atbalstīja visi 200 konferences dalībnieki. **S.Tretjakova**: *"Ja iztrūkst kāds no Latvijas bibliotēku sistēmas nozīmīgiem posmiem, vājāks un nekvalitatīvāks kļūst arī pārējo bibliotēku darbs. To mēs nedrīkstam pieļaut."* Bauskas Centrālās bibliotēkas vadītāja **Baiba Tormane** atzina, ka bibliotekāriem ir jābūt vienotiem, jo tas, kas šobrīd notiek skolu bibliotēkās, drīzumā var skart arī pašvaldību publiskās bibliotēkas. Savukārt LNB Mācību centra vadītāja **Dženija Dzirkale** uzsvēra, ka skolu bibliotēku likvidācijas gadījumā to pienākumus nāksies uzņemt publiskajām bibliotēkām, nodrošinot skolēnu mācību vajadzības un saturīgu brīvā laika pavadīšanu.

LBB — jauns atzars

Ar prieku var paziņot, ka līdzšinējām LBB 6 sekcijām — Bērnu un skolu bibliotēku, Bibliotēku pētniecības un attīstības, Bibliotēku ēku rekonstrukcijas un būvniecības, Grāmatniecības un bibliotēku vēstures, Novadpētniecības, Publisko bibliotēku — pievienojusies Jauno speciālistu sekcija, kas izveidota pēc Latvijas Universitātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas studentu ierosinājuma. Nodaļas studentes Dace Ūdre, Viktorija Moskina un Kristina Papule konferences dalībniekus iepazīstināja ar gūtajiem iespaidiem jauno

Kuldīgas Galvenās bibliotēkas direktores Laimas Mirdzas Osteles laimīgā roka noteiks to, kurš 2009.gada augustā dosies uz IFLA ģenerālkonferenci Milānā

informācijas speciālistu simpozijā "BOBCATSSS 2009", kas norisinājās 2009.gada 28.–30.janvārī Portugāles pilsētā Porto.

Konference noslēdzās tikpat svinīgā gaisotnē kā citus gadus — ar apsveikuma vārdiem, balvām, ziedu smaržu un prieku par kolēģu veikumu. Latviešu biedrības nama Lielo zāli pildīja informācijas tehnoloģiju uzņēmuma "Lursoft" un v/a KIS organizētā erudīcijas konkursa "Nāc uz bibliotēku un atrodi meklēto!" uzvarētāju sveikšana. Konkursā uzvarēja Preiļu rajona Vārkavas vidusskolas bibliotekāre **Melita Pastare** un Ludzas pilsētas bibliotēkas lasītāja **Sniedze Irbe**. Konkursa "Aktīvākā bibliotekāre" titulu ieguva Madonas rajona Liezēres pagasta Mēdzūlas bibliotēkas vadītāja **Indra Goba**, bet par "Radošāko bibliotekāri" tika atzīta Kuldīgas Galvenās bibliotēkas pakalpojumu nodaļas vadītāja **Sanita Tilgale**. Konkursa rīkotāju speciālbaltu — "Trešā Tēva dēla" plauktu un "Lursoft" laikrakstu datubāzes bezmaksas gada abonementu par veiksmīgu jaunās paauzdes lasītāju iesaistīšanu konkursā saņēma Krāslavas rajona Robežnieku pagasta bibliotēkas vadītāja **Rita Koļeva**.

(Ligita Ieviča foto)

¹ Latvijas bibliotēku notikumu apskats. Pēc LPS iniciatīvas likumu normas no imperatīvām pārveido par ieteicošām. *Bibliotēku Pasaule* [tiešsaiste]. Nr.47, 2009 [skatīts 2009.g. 27.nov.], 86.–87.lpp. Pieejams: http://www.lnb.lv/lv/bibliotekariem/lzdevumi/pielikumi/biblioteku-pasaule/BP_47.pdf. ISSN 1691-5631.

² *Par spīti grūtiem laikiem!* [tiešsaiste]. Sagat. Silvija Tretjakova. Rīga: Latvijas Bibliotekāru biedrība, 2009 [skatīts 2009.g. 27.nov.]. Pieejams: <http://www.lnb.lv/lv/bibliotekariem/latvijas-bibliotekaru-biedriba/par-spiti-grutiem-laikiem>

³ Rainis. "Tālas noskaņas zilā vakarā" (1903).

⁴ Kultūras ministra I.Dāldera uzruna Latvijas Bibliotekāru biedrības 13.konferencē "Bibliotēkas bez robežām: virzība uz globālu saprašanu". *Latvijas bibliotēku portāls* [tiešsaiste]. 2009.g. 16.apr. [skatīts 2009.g. 27.nov.]. Pieejams: <http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?ID=1524>

⁵ Referāts publicēts: **Mauliņa, Anna**. Jo dziļāka krīze, jo lielāks ļaužu pieplūdums. *Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai*, Nr.94, 2009, 23.apr., 14.–15.lpp. ISSN 1407-3463. Pieejams arī tiešsaistē: <http://www.nra.lv/zinas/21179-jo-dzilaka-krize-jo-lielaks-lauzu-piepludums.htm>.

⁶ 2009.gada 21.jūlijā pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.807 "Grozījums Ministru kabineta 2006.gada 14.novembra noteikumos Nr.933 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtību", kuros noteikts, ka no 2009.gada 1.augusta visa veida fiziskā formātā izdotai mācību literatūrai un oriģinālliteratūrai, t.i., literāriem darbiem (daļlīteratūrai, bērnu literatūrai, zinātniskajai un populārzinātniskajai literatūrai, uzzīņu literatūrai, reliģiskajai literatūrai, memuārliteratūrai) un to tulkojumiem piemērojama samazinātā PVN likme (10%).

⁷ Plašāk: **Mauliņa, Anna**. Vai, kad un kā skolu bibliotēkas iekļausies Gaismas tīklā? *Bibliotēku Pasaule* [tiešsaiste]. Nr.45, 2009 [skatīts 2009.g. 27.nov.], [2.]lpp. (vāks). Pieejams: http://www.lnb.lv/lv/bibliotekariem/lzdevumi/pielikumi/biblioteku-pasaule/BP_45.pdf. ISSN 1691-5631.

⁸ **Turlajs, Jānis**. Pašvaldību publisko bibliotēku pastāvēšanas pamats — pašvaldību izpratne un bibliotēku sistēmas vienotība. *Latvijas bibliotēku portāls* [tiešsaiste]. 2009.g. 24.marts [skatīts 2009.g. 27.nov.]. Pieejams: <http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?ID=1470>

⁹ Portāls nav publicēts, jo nav zināms, vai projekta finansējuma apjoms tā uzturēšanai tuvākajā nākotnē būs pietiekams.

¹⁰ Latvijas bibliotēku notikumu apskats. "Bibliotēku likums" "apdraud" augstskolu funkciju veikšanu. *Bibliotēku Pasaule* [tiešsaiste]. Nr.47, 2009 [skatīts 2009.g. 27.nov.], 82.–82.lpp. Pieejams: http://www.lnb.lv/lv/bibliotekariem/lzdevumi/pielikumi/biblioteku-pasaule/BP_47.pdf. ISSN 1691-5631.

¹¹ Pilns vēstules teksts lasāms: Latvijas Skolu bibliotekāru biedrības valdes atklātā vēstule. *Latvijas bibliotēku portāls* [tiešsaiste]. 2009.g. 17.apr. [skatīts 2009.g. 27.nov.]. Pieejams: <http://www.biblioteka.lv/Zinas/Lists/Posts/Post.aspx?ID=1534>.